

DEP I SOCIJALNO UKLJUČIVANJE

Direkcija za ekonomsko planiranje BiH (DEP) ima Odjel za analizu socijalne uključenosti unutar Sektora za koordinaciju pripreme, monitoring implementacije i evaluaciju razvojnih dokumenata i analizu socijalne uključenosti. Od svog formiranja, DEP je aktivan u promociji socijalne uključenosti i analiziranju problema socijalne isključenosti kroz izradu Izvještaja o razvoju BiH u kojem

posebno poglavlje pod nazivom *Socijalno uključivanje* analizira trendove četiri ključna sektora: zapošljavanje, socijalna politika, obrazovanje i zdravstvo. Nadalje, izradom *Biltena o socijalnom uključivanju* podiže se svijest vladinih i nevladinih organizacija, kao i javnosti, o problemu socijalne isključenosti u BiH, te se ističu izazovi u sistemima obrazovanja, zdravstva, socijalnoj zaštiti

IZVJEŠTAJ O RAZVOJU BIH

Izvještaj o razvoju BiH je dokument koji prati napredak u socio-ekonomskom razvoju zemlje prema definisanim strateškim ciljevima iz dokumenta *Strateški okvir za BiH*. Izvještaj o razvoju za 2015. godinu predstavlja pregled socio-ekonomskih trendova od 2013. do 2015. godine sa akcentom na 2015. godinu. Jedan od utvrđenih ciljeva iz Strateškog okvira za BiH je *Inkluzivni rast* koji ima za cilj povećati mogućnosti za zapošljavanje, promovirati inkluzivnost u obrazovanju, smanjiti siromaštvo i socijalnu isključenost, te unaprijediti zdravstvenu zaštitu. U Izvještaju o razvoju BiH se posebno ističe da obrazovni sistem u BiH nije inkluzivnog karaktera i ne pridaje mu se značaj koji mu je odgovarajući, iako predstavlja veoma važan stub u pristupu socijalnoj uključenosti i obrazovanju u EU, te da problem sistema socijalne zaštite i dalje koči nastojanja da se smanji siromaštvo u BiH, gdje je svako šesto domaćinstvo siromašno. Stoga ne čudi da je proces emigracije postao jedan od najhitnijih društveno-ekonomskih izazova sa kojima se suočava BiH. Pored toga, pristup zdravstvenim uslugama je otežan jer su kapaciteti medicinskog kadra znatno manji od EU28 prosjeka što onemogućava adekvatan i pravovremen pristup pacijentu.

“Sve dok postoje siromaštvo, nepravda i strašna nejednakost u našem svijetu, niko se od nas ne može zaista opustiti... Prevladavanje siromaštva nije čin za dobrotorne svrhe, nego čin pravde. Kao i ropstvo i aparthejd, siromaštvo nije prirodno. To je čovjek napravio i može se prevladati i iskorijeniti postupcima ljudskih bića.” - Nelson Mandela, Make Poverty History

INDIKATORI SOCIJALNE ISKLJUČENOSTI/UKLJUČENOSTI

1. BDP po glavi stanovnika: 7.473KM (2015)
2. Stopa siromaštva: 17,9% (2011)
3. Stopa nezaposlenosti: 25,4% (2016)
4. Stopa aktivnosti: 43,1% (2016)
5. Stopa zaposlenosti: 32,2% (2016)
6. Rano napuštanje školovanja: 6,7% (2013)
7. Pokrivenost zdravstvenim osiguranjem: 85% (DEP procjena)
8. Broj maloljetnih korisnika socijalne zaštite: 143.552 (2015)
9. Broj maloljetnih lica sa smetnjama u psihičkom i fizičkom razvoju: 15.335 (2015)
10. Broj starateljstava nad maloljetnim licima: 1456 (2015)

DEMOGRAFSKI INDIKATORI (2015.)

- Broj stanovnika : 3,5 miliona (Popis 2013)
- Stopa fertiliteta: 1,258 (2014)
- Prirodni priraštaj : -8.164
- Sklopljeni brakovi: 19.680
- Razvedeni brakovi :1.997

SMANJENA STOPA NEZAPOSLENOSTI MLADIH

Prema posljednjim rezultatima Ankete o radnoj snazi (2016), stopa nezaposlenosti mladih je smanjena. Samo godinu ranije stopa neaposenosti za dob 15-24 je iznosila 62%, a 2016.g. 54%. Iako se radi o smanjenju, stopa nezaposlenosti mladih je još uvijek visoka. Smanjena je i stopa nezaposlenosti za dob 25-34 (34,7% vs 33,3%).

Iako je došlo do povećanja stope zaposlenosti mladih, ona je najniža od svih starosnih intervala i iznosi tek 13,8%.

17.OKOTBAR: MEĐUNARODNI DAN ISKORJENJIVANJA SIROMAŠTVA

Rezolucijom 47/196 Generalna skupština UN-a proglasila je 17. oktobar Međunarodnim danom iskorjenjivanja siromaštva. Dan je simbolično izabran jer se tog dana 1987.g. u Parizu okupilo 100.000 ljudi da bi odali počast žrtvama siromaštva, gladi, i nasilja straha.

Procjenjuje se da je u svijetu 836 miliona stanovnika ekstremno siromašno. Ističemo, da se danas siromaštvo ne posmatra samo kroz protok novca pojedinca ili domaćinstva, nego se posmatra multidimenzionalno, kroz uslove stanovanja, pristupa obrazovanju, zdravstvu, kapitalu i dr.

NELSON MENDELA:

„ **Obrazovanje je najmoćnije oružje kojim se može promjeniti svijet.**”

ŠIROM BIH POSTOJI 121 KOLEKTIVNI CENTAR U KOJIMA JE SMJEŠTENO 7.248 OSOBA

INDEKS ZADOVOLJSTVA STANOVNIŠTVA:

Balkan Barometar: Od 7 država na teritoriji Balkana građani u BiH su najnezadovoljniji sa stanjem u društvu. BiH stanovnici su najmanje zadovoljni sa stanjem na tržištu rada.

(Source: RCC, Balkan Barometar za 2016 godinu)

POPIS 2013: PISMENOST

Prema podacima popisa stanovništva iz 2013. godine u Bosni i Hercegovini živi 2,82 posto nepismenog stanovništva. Nepismenih muškaraca je 0,79% a žena 4,76%.

RASPOLOŽIVOST PODATKA O SOCIJALNOJ ISKLJUČENOSTI

Socijalna isključenost je mnogo širi pojam od siromaštva. To je proces kojim se određeni pojedinci ili grupe potiskuju na rub društva te ih se sprječava u njihovom nastojanju da žive pristojnim životom. Socijalna isključenost se, prema EU2020, prati godišnje putem tri indikatora dobivenih na osnovu SILC (Statistics on Income and Living Conditions) ankete: stopa rizika od siromaštva, materijalna uskraćenost i domaćinstva sa niskim intenzitetom rada.

Najveći broj pokazatelja o socijalnoj isključenosti za nivo BiH dobivaju se na osnovu anketa. Najznačajnije ankete su Anketa o potrošnji domaćinstava BiH (APD) i MICS anketa (Istraživanje višestrukih pokazatelja). Anketu o potrošnji domaćinstva BiH sprovodi statistički sistem u BiH (Republički zavod za statistiku, Zavod za statistiku FBiH i Agencija za statistiku BiH). Zadnji raspoloživi podaci APD odnose se na 2011 godinu, a prethodni za 2007.godinu. Provedena je anketa i za

2014.g. ali još nije dostupna.

MICS je anketa koja se provodi u više od sto zemalja svijeta a glavni implementator ankete je UNICEF. Zadnji, MICS 4, se odnosi na 2011/2012 godinu a prethodni, MICS3 na 2006 godinu. Dakle, dvije osnovne ankete u BiH se provode sa razmacima od tri do pet godina i sa objavom rezultata od godine do dvije godine.

BiH ne raspolaže ni preciznim podacima o osobama sa invaliditetom, a posebno o djeci sa posebnim potrebama. Također, nije jasno ni koliko su politike socijalne zaštite usmjerene ka siromašnim ni koliko doprinose smanjenju siromaštva i socijalne isključenosti u BiH. Nemamo ni evidenciju o svim korisnicima socijalne zaštite, odnosno koliko % stanovništva koristi pojedini vid socijalnih davanja.

Nedostaci upućuju na nemogućnost mjerenja uticaja politika za socijalno stanje stanovništva u BiH.

ODRŽIVI RAZVOJNI CILJEVI—NOVA UN AGENDA 2030

Na Samitu o održivom razvoju, koji se održao 25. septembra 2015. godine, države članice Ujedinjenih nacija usvojile su Program održivog razvoja do 2030. godine, koji sadrži **17 ciljeva održivog razvoja** sa ciljem iskorjenjivanja siromaštva, borbe protiv neravnopravnosti i nepravde i rješavanje pitanja klimatskih promjena do 2030. godine.

Ciljevi održivog razvoja (SDGs), koji se nazivaju i Globalnim ciljevima, predstavljaju nadogradnju Milenijumskih razvojnih ciljeva (MDGs). Države članice UN-a moraju da usklađuju svoje razvojne politike prema Ciljevima održivog razvoja.

Efikan, inkluzivan i transparentan okvir za praćenje na nacionalnom, regionalnom i globalnom nivou će pomoći zemljama da ostvare maksimalan napredak u sprovođenju SDG. Također, na taj način se se promovisati i odgovornost među građanima, razmjena najboljih praksi i uzajamnog učenja u prevazilaženju zajedničkih izazova ali i pravovremeno identifikovanje nadolazećih problema.

Bitno je napomenuti da UN neće implementirati SDG. Uloga UN-a je da pomogne zemljama—kada one zatraže pomoć prilikom implementacije.

Istovremeno, SDG ciljevi su univerzalnog karaktera, tako da svako ima svoju ulogu u njihovoj implementaciji. Implementacija SDG i izvještavanje o progresu su vođene od strane države.

Vlade su te koje trebaju da izvještavaju o progresu, a UN je tu da ponudi prijedloge i preporuke. Svaka

zemlja sama odlučuje kako izvještaj o ostvarivanju ciljeva treba da izgleda.

Svaki opći cilj ima i podciljeve. Ujedinjene nacije u BiH su započele proces promocije SDG ciljeva. Organizovano je nekoliko radionica pod nazivom Zamisli 2030 u gradovima širom BiH. Učesnici radionica su osobe iz vladinog i nevladinog sektora, a dolaze iz različitih sektora.

SDG ciljevi su:

1. Svijet bez siromaštva
2. Svijet bez gladi
3. Zdravlje i blagostanje
4. Kvalitetno obrazovanje
5. Rodna ravnopravnost
6. Čista voda i sanitarni uslovi
7. Pristupačna energija iz čistih izvora
8. Dostojanstven rad i ekonomski rast
9. Industrija inovacije i infrastruktura
10. Smanjenje nejednakosti
11. Održivi gradovi zajednice
12. Odgovorna potrošnja i proizvodnja
13. Očuvanje klime
14. Očuvanje vodenog svijeta
15. Očuvanje života na zemlji
16. Mir, pravda i snažne institucije
17. Partnerstvom do ciljeva

Uzimajući u obzir prosječne zarade žena u zemljama kao procenat zarade muškarca, London ekspert market je izračunao kada žene širom Evrope počinju da rade praktično besplatno.

Najslabije je plasirana BiH, jer muškarci imaju za 46% veće plate od žena, tj. žene još od 15. jula rade „za džabe“. Najmanji jaz između zarada žena i muškaraca među 40 evropskih zemalja je u Sloveniji, gdje žene u prosjeku prime 96,8% plate muškaraca. Srbija je na 10. mjestu sa razlikom između „muške“ i „ženske“ plate od 11%. U Hrvatskoj, su plate žena manje za 7,4%, dok u Makedoniji jaz dostiže 18% a u Albaniji 17,4%.

Izvor: www.socijalnouključivanje.gov.rs

Stopa zaposlenosti žena 22,4%

Stopa aktivnosti žena 32,1%

4,7% žena preko 10 godina je nepismeno

Od ukupno nepismenog stanovništva 87% su žene

Foto: <http://www.philstar.com/>

52% visoko obrazovanog stanovništva čine žene

8% žena **nema** nikakvo obrazovanje

Na izborima 2016 izabrano 6 načelnica od 130

“Promjena je umjeće življenja. A oni koji samo gledaju u prošlost ili sadašnjost, sasvim sigurno gube svoju budućnost.” (John F. Kennedy)

GENDER AKCIONI PLAN BIH 2013-2017

Gender akcioni plan Bosne i Hercegovine za period 2013-2017. godine je strateški dokumenat koji sadrži strateške ciljeve, programe i mjere za ostvarivanje ravnopravnosti polova u svim oblastima društvenog života i rada, u javnoj i privatnoj sferi. On daje smjernice za izradu godišnjih operativnih planova na entitetskom, kantonalnom i lokalnom nivou. GAP BiH prati prioritete svih nivoa organizacije vlasti u Bosni i Hercegovini, oslanjajući se na Gender akcioni plan BiH 2006.-2011. godine, državnu i entitetske strategije razvoja, Strategiju za ravnopravnost muškaraca i žena Evropske Unije i druge relevantne strateške dokumente Vijeća Evrope, Evropske unije i Ujedinjenih nacija. Ovaj strateški dokument i dalje sadrži sve oblasti društvenog života, ali su utvrđene prioritete i transferne („cross-cutting“) oblasti, kao i oblasti koje se

odnose na jačanje sistema, mehanizama i instrumenata za postizanje ravnopravnosti polova, te jačanje saradnje i partnerstva. Na taj način jasnije su definisane obaveze institucionalnih mehanizama za ravnopravnost spolova, te obaveze i odgovornosti resornih ministarstva u svakoj prioritetoj oblasti. Gender akcioni plan Bosne i Hercegovine, za period 2013.-2017. godine, sadrži tri strateška cilja u okviru kojih su definisane prioritete oblasti djelatnosti, odnosno programi i mjere koji su potrebni za ostvarivanje tog cilja i to:

1. Izrada, sprovođenje i praćenje mjera za unaprijeđenje ravnopravnosti polova u institucijama vlasti, po prioritetskim oblastima;
2. Izgradnja i jačanje sistema, mehanizama i instrumenata za postizanje ravnopravnosti polova;
3. Uspostavljanje i jačanje saradnje i partnerstva

MALOLJETNIČKA DELIKVENCija

Agencija za statistiku BiH na osnovu Zakona o statistici Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik BiH”, br.26/04) objavljuje podatke o prijavljenim, optuženim i osuđenim maloljetnim licima u Bosni i Hercegovini u 2015. godini. U 2015. godini tužilaštva u Bosni i Hercegovini riješila su 713 izvještaja (prijavu) o počinjenom krivičnom djelu za maloljetna lica, što je u odnosu na prethodnu godinu manje za 78 prijave, ili 9,9 %. Od ukupnog broja izvještaja (prijava) o počinjenom krivičnom djelu za maloljetna lica u 2015. godini, po vrstama odluke za

njih 51,33 % je odbačena prijava, 14,03 % pripremi postupak je obustavljen i za 34,64 % slučaja podnijet je prijedlog za izricanje sankcije. U istom periodu, doneseno je 325 optužbi, što je 184 optužbi manje u odnosu na prethodnu godinu, ili 36,1 %. Od ukupnog broja prijavljenih 45,58 % se odnosi na optužene maloljetnike. Ukupan broj osuđenih maloljetnih lica je 181, što je 129 osuđenih maloljetnika manje u odnosu na prethodnu godinu, ili 25,38 %. Izrečeno je 181 krivičnih sankcija i to vaspitnih mjera u 98,9% slučajeva, a kazna maloljetničkog zatvora u 1,1 %.

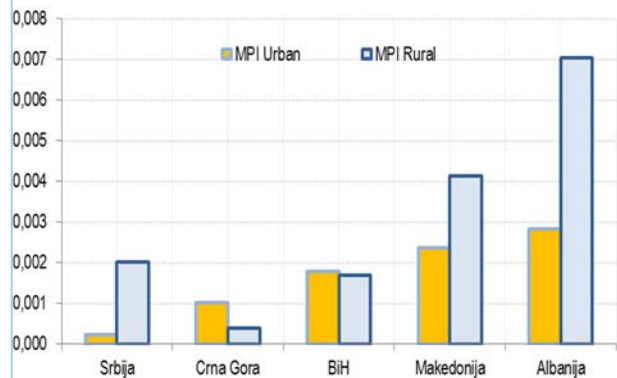
SOCIO-EKONOMSKI IZAZOVI

1. Niska stopa aktivnosti na tržištu rada: 43,1%
2. Visoka stopa nezaposlenosti: 25,4%
3. Visoka stopa nezaposlenosti mladih: 54,3%
4. Najniži rang u regiji prema izvještaju Svjetske banke o lakoći poslovanja: 81/190 mjesto
5. Nisko rangiranje prema EBRD Indeksu tranzicijskih reformi
6. Loša pozicija prema indeksu percepcije korupcije: 76 (2015)
7. Nizak nivo FDI po glavi stanovnika
8. Nizak nivo na ljestvici UNDP indeksa ljudskog razvoja: 85/187 (2014)
9. Najviši nivo potrošnje na socijalnu pomoć u regionu: 7% BDPa (2011)
10. Najlošije usmjerena potrošnja na socijalnu pomoć (20% najsiromašnijih prima 36,8% socijalne pomoći), 2011

KULTURA I SOCIJALNA UKLJUČENOST

Kultura može igrati značajnu ulogu u smanjivanju socijalne isključenosti. Ulaganje u kulturu može doprinijeti kreiranju novih radnih mjesta, smanjenju siromaštva, potiče razvoj novih tehnologija i utiče na poboljšanje opšte kvalitete života, te jačava ugrožene skupine stanovništva da učestvuju u društvenim procesima. Jako je važno da javne politike koje regulišu ekonomski razvoj imaju za cilj stimulisanje razvoja kulture i kulturnih indistrija.

Multidimenzionalni indeks siromaštva

O DIREKCIJI ZA EKONOMSKO PLANIRANJE BIH...

Direkcija za ekonomsko planiranje BiH, kao stalno savjetodavno tijelo Vijeća ministara, od 2006. godine djeluje na polju planiranja razvoja, što podrazumijeva koordinaciju i pripremu srednjoročnih i dugoročnih makroekonomskih projekcija na godišnjoj osnovi, koordinaciju i pripremu srednjoročnih i dugoročnih razvojnih strategija na godišnjoj osnovi, monitoring i implementaciju srednjoročnih i dugoročnih razvojnih strategija na godišnjoj osnovi, istraživanje i analizu ekonomskih trendova, istraživanje i analizu uključivanja svih socijalnih grupa u ekonomskom, socijalnom i kulturnom životu.

CILJ BILTENA: Promocija koncepta socijalnog uključivanja.

Direkcija za ekonomsko planiranje BiH

Odjel za analizu socijalne
uključenosti:

Adresa:

Maršala Tita 9a
71 000 Sarajevo
Bosna i Hercegovina

www.dep.gov.ba

Phone: 033 650 9 14
Fax: 033 650 845
E-mail: info@dep.gov.ba

MPI: - 3 dimenzije i 10 indikatora

ZDRAVSTVO

OBRAZOVANJE

ŽIVOTNI STANDARD

Ishrana

Smrtnost djece

Godine školovanja

Pohađanje škole

Gorivo za kuhanje

Sanitarni uslovi

Pitka voda

Električna energija

Pohađanje škole

Imovina

BILI SMO...

Prijem i konferencija "Izgledi za napredak: Vizija 2020 za BiH", održani 16 i 17 maja u organizaciji Centra za transatlantske odnose pri Johns Hopkins Univerzitetu i Američko-bosanska fondacija. Cilj konferencije je diskusija o izgledima za socijalno-ekonomske reforme te stvaranju zajedničke vizije 2020 za Bosnu i Hercegovinu.

Obuka korištenja **Health Account Production Tools** (HATAP, održana je 07-09 juna u organizaciji MCP I SZO .

Platforma za zapošljavanje i socijalne odnose-Employment and Social Affairs Platform (ESAP) kick-off Konferencija. Konferencija je održana 29 juni 2016. u organizaciji RCC i ILO. Predstavljen je i radni plan za period mart 2016-februar 2017. a sve u cilju poboljšanja zaposlenosti posebno mladih, te efikasnijim aktivnim politikama zapošljavanja .

Promocija **Balkan barometra**: u organizaciji RCC, 21. juna 2016., prezentovani su rezultati istraživanja Balkan Barometra. Prvi Balkan Barometar bio je 2015 godine.

Predstavnici Direkcije za ekonomsko planiranje su 24.-26. augusta 2016. godine prisustvovali IPA 2014 Višekorisničkom programu za statističku saradnju sa pilot projektom: Indikatori Strategije Jugoistočne Evrope 2020. Cilj radionice je bila rasprava na kompilaciju JIE ciljeva i indikatora kako bi se utvrdili nedostaci u izvorima podataka i napravila odgovarajuća i realna preporuka za poboljšanje pokrivenosti podacima.

Obuka radne grupe na temu: „Angažovanje dijaspore u razvoju: Osmišljavanje učinkovitih strategija i metode angažmana“. Obuka je održana 23.09.2016 u organizaciji (ICMPD – International Center for Migration Policy Development), a jedan od osnovnih ciljeva bilo je prezentovanje učinkovitih strategija vezanih za dijasporu koji bi mogli biti primjenjeni za BiH.

Radionica Zamisli 2030: organizacija UN održana radionica 31.10.2016. Cilj radionice je upoznavanje učesnika sa ciljevima održivog razvoja (SDGs) i promišljanje kroz pristup strateškog predviđanja (strategic foresight).

Direkcija za evropske integracije Savjeta ministara BiH je dana 10.10.2016. godine u Sarajevu organizovala prvu u nizu konferencija o Upitniku Evropske komisije. Događaj je okupio oko 250 predstavnika institucija BiH koji su imali priliku da čuju najvažnije informacije o predstojećem zadatku u procesu integrisanja - pripremi odgovora na upitnik. Direkcija za ekonomsko planiranje Savjeta ministara BiH će narednom periodu uzeti aktivan pristup na davanje odgovora iz Upitnika.

Članstvom u Koordinacionom odboru za provođenje Gender akcionog plana BiH za period 2013-2017 i učestvovanjem u provođenju Izvještaja Gender akcionog plana za 2016 godinu prema Savjetu ministaru BiH, Direkcija za ekonomsko planiranje Savjeta ministara BiH daje puni doprinos ovoj aktivnosti.

Predstavnici Direkcije učestvovali su na konferenciji koju je organizovao CARE International Balkans, pod nazivom: Ekonomsko osnaživanje žena: Socijalno preduzetništvo, izazovi i mogućnosti koja je održana 06.10.2016. godine u Sarajevu.

Predstavnik Direkcije učestvovao je u prvom krugu konsultacija u vezi sa indikativnim strateškim dokumentom 2014-2017 IPA II, za sektore obrazovanja, zapošljavanja i socijalne politike, koje se održane na 16/09/2016 u službenim prostorijama Delegacije Evropske komisije u Bosni i Hercegovini u Sarajevu i gdje je uzet aktivan pristup u prijedlozima izrade ovog važnog dokumenta.

Direkcija za ekonomsko planiranje Savjeta ministara BiH je uključena u regionalni projekta EU-UNICEF „Zaštita djece od nasilja i promocija socijalne inkluzije djece sa poteškoćama u razvoju“ i biće prisutna na stručnoj obuci o „Priručniku o pravima djeteta: Integrisanje prava djeteta u programe razvojne saradnje u Sarajevu.